

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.08.2003, sp. zn. 29 Cdo 2290/2000, ECLI:CZ:NS:2003:29.CDO.2290.2000.1

Číslo: 38/2004

Právní věta: S výjimkou případů, kdy mají vůči úpadci společnou pohledávku nedílné povahy, mají konkursní věřitelé v konkursním řízení postavení samostatných společníků (§ 91 odst. 1 o. s. ř.). Odvolání konkursního věřitele proti rozvrhovému usnesení (§ 32 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů), odůvodněné jen tím, že z částky určené k rozvrhu měl být před ostatními konkursními věřiteli, včetně odvolatele, uspokojen jiný (zajištěný) konkursní věřitel, není subjektivně přípustné (§ 201 o. s. ř.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.08.2003

Spisová značka: 29 Cdo 2290/2000

Číslo rozhodnutí: 38

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Konkurs

Předpisy: § 201 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 206 odst. 2 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 212 odst. 1 písm. d) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 237 odst. 1 písm. f) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 28 odst. 1 písm. f) předpisu č. 328/1991Sb.

§ 31 odst. 1 písm. f) předpisu č. 328/1991Sb.

§ 32 odst. 1 písm. f) předpisu č. 328/1991Sb.

§ 91 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozvrhovým usnesením ze dne 19. 8. 1999 Krajský soud v Plzni přikázal správci konkursní podstaty úpadkyně (M. R., a. s. – v likvidaci) vyplatit do tří dnů od právní moci usnesení ve výroku označeným konkursním věřitelům tam uvedené částky. Rozvrhové usnesení odůvodnil tím, že usnesení o schválení konečné zprávy nabylo právní moci 30. 6. 1999, přičemž z konečné zprávy je zřejmé, že po vyplacení nákladů za podstatou mohou být věřitelé uspokojeni způsobem uvedeným ve výroku.

Proti rozvrhovému usnesení podala odvolání pouze konkursní věřitelka M. T., spol. s r. o. (dále též jen „společnost s ručením omezeným“), coby procesní nástupkyně společnosti I. M. P., a. s. (dříve S. v H. K., a. s.), odůvodňujíc jeho podání jednak tím, že rozvrhové usnesení nesplňuje náležitosti ve

smyslu ustanovení § 32 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), jednak tvrzeným pochybením soudu ve vztahu k A. bance, a. s. v likvidaci (dále též jen „akciová společnost“), které bylo rozvrhové usnesení doručeno 9. 8. 1999. První z popsaných nedostatků spočíval podle odvolatelky v tom, že rozvrhové usnesení neobsahuje přesnou identifikaci konkursních věřitelů (tak, aby nemohlo dojít k jejich záměně) a údaj o výši pohledávek jednotlivých věřitelů případně o výši pohledávek, které nemohly být v konkursu vůbec uspokojeny. Označení věřitelů pouhým jménem bylo podle odvolatelky nedostatečné a odporující pravidlům, která pro označení účastníků řízení zakotvuje občanský soudní řád. Pro závěrečnou orientaci věřitelů by pak alespoň v odůvodnění usnesení měli být označeni věřitelé, kteří byli v průběhu řízení uspokojeni odděleně či částečně, a věřitelé s přednostním pořadím. Ve vztahu k pochybení ohledně akciové společnosti odvolatelka především uvedla, že podle jejího přesvědčení správce konkursní podstaty nemůže popřít pohledávku co do pořadí.

V r c h n í s o u d v Praze pak usnesením ze dne 10. 2. 2000 usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud v reakci na odvolací námítky uvedl, že označení věřitelů v napadeném usnesení jejich obchodním jménem je naprosto dostačující a nemůže vést k jejich záměně, protože je v souladu s ustanovením § 8 a § 9 obch. zák. Není nezbytné, pokračoval odvolací soud, aby ve výroku rozvrhového usnesení byly výslovně uvedeny veškeré rozvrhem dotčené konkursní i nekonkursní pohledávky (v konkursech s velkým počtem konkursních věřitelů to není možné ani technicky). Postačí proto, aby ve výroku rozvrhového usnesení byly uvedeny uspokojované pohledávky po jednotlivých třídách s uvedením celkové absolutní částky na ně připadající. Uspokojení konkrétní pohledávky pak probíhá podle pravidel daných rozvrhovým usnesením na základě konečné zprávy. Rovněž není nutné uvádět v rozvrhovém usnesení pohledávky, které byly uspokojeny již v průběhu konkursu.

K námítkám, které odvolatelka vznesla za akciovou společnost, odvolací soud poznamenal, že se jimi nemohl zabývat. Podle ustanovení § 24 o. s. ř. se může dát každý účastník (tedy i akciová společnost) v řízení zastupovat zástupcem, jež si zvolí. Zvoleným zástupcem účastníka však může být toliko fyzická osoba. Vzhledem k tomu, že odvolatelka je právnickou a nikoliv fyzickou osobou, nemůže být zástupcem jiného účastníka v konkursním řízení. Důvody, které odvolatelka uvádí jako zástupce akciové společnosti, se týkají výhradně akciové společnosti a nemají žádný vliv na rozhodnutí ohledně odvolatelky. Měla-li akciová společnost rozvrhové usnesení za nesprávné, měla a mohla proti němu sama podat odvolání. Tyto námítky proto odvolací soud považoval za bezvýznamné.

Proti usnesení odvolacího soudu podala společnost s ručením omezeným včas dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř., namítajíc, že jsou dány dovolací důvody uvedené v ustanovení § 241 odst. 3 o. s. ř. pod písmeny a), b) a d), tedy, že v řízení došlo k vadám uvedeným v § 237 (písmeno a/), že řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (písmeno b/), a že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (písmeno d/).

Konkrétně dovolatelka uvádí, že zpochybnění rozvrhu se bezprostředně dotýká všech věřitelů, bez ohledu na to, zda se do rozvrhu sami odvolali či nikoliv. Tím, že odvolací soud se odmítl zabývat jejími argumenty, týkajícími se vad konkursního řízení ve vazbě na akciovou společnost, s poukazem na to, že tato věřitelka nebyla v odvolacím řízení řádně zastoupena, zatížil odvolací řízení vadou uvedenou v § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. Dovolatelka nepodala odvolání jménem akciové společnosti, ale předložením plné moci, která jí byla akciovou společností udělena, chtěla doložit, že podklady, jež nabízela k prokázání svých tvrzení, byly získány legálně. Vady řízení nelze bez dalšího odmítnout, jak to učinil odvolací soud, neboť mají dopady na všechny konkursní věřitele, nejen na dovolatelku. Z odvolání vyplývá, že akciová společnost měla být v konkursním řízení uspokojena jako oddělený věřitel; jestliže se tak nestalo, nezanikla její pohledávka ve smyslu ustanovení § 28 odst. 2 a 5 ZKV, a tedy ani zástavní právo akciové společnosti váznoucí na nemovitostech, které byly v konkursu

zpeněženy. Tím, že soud tuto i další odvolatelkou namítané vady neřešil, by mohlo dojít k poškození dalších účastníků řízení, jakož i nabyvatelů nemovitostí. V rámci konkursního řízení je třeba aplikovat ustanovení § 91 odst. 2 o. s. ř., nikoliv ustanovení § 91 odst. 1 o. s. ř., což učinil odvolací soud.

Podle dovolatelky nelze rovněž souhlasit se závěrem, že není technicky možné vyhovět nárokům na přesnost, přehlednost a nezaměnitelnost pohledávek uspokojovaných v rámci konkursního řízení na základě rozvrhového usnesení, protože v odvolání uvedené nedostatky rozvrhového usnesení reálně brání věřitelům podat proti němu řádný opravný prostředek. Proto dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu dalšímu řízení.

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001). O takový případ jde i v této věci.

S přihlédnutím k době vydání napadeného usnesení je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný výklad zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 224/1994 Sb., č. 84/1995 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 151/1997 Sb. a č. 12/1998 Sb.

Dovolání není přípustné a proto je N e j v y š š í s o u d odmítl.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání proti usnesení upravují ustanovení § 237, § 238a a § 239 o. s. ř.

Ustanovení § 238a odst. 1 o. s. ř. přípustnost dovolání nezakládá, neboť nejde o měnicí usnesení odvolacího soudu (písmeno a/) ani o žádný z případů zde výslovně vypočtených pod písmeny b) až f/).

Podle § 239 o. s. ř. není dovolání přípustné proto, že odvolací soud ve výroku svého přípustnost dovolání nevyslovil (odstavec 1) a dovolatelka před vydáním napadeného usnesení návrh na vyslovení přípustnosti dovolání nevznesla (odstavec 2).

Zbývá posoudit podmínky přípustnosti určené v ustanovení § 237 o. s. ř.

Pro vady uvedené v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. (tzv. „zmatečnosti“), k nimž je dovolací soud povinen přihlížet z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), je dovolání přípustné (s výjimkami zakotvenými v odstavci druhém) proti každému rozhodnutí odvolacího soudu. Jelikož jiné vady dovoláním namítány nejsou a z obsahu spisu se nepodávají, zabýval se Nejvyšší soud otázkou, zda řízení trpí vadou namítanou dovolatelkou.

Ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. spojuje zmatečnost řízení se skutečností, že účastník řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. Odnětím možnosti jednat před soudem je takový postup soudu, jímž znemožnil účastník řízení realizaci těch procesních práv, která mu zákon přiznává. O vadu ve smyslu tohoto ustanovení jde jen tehdy, jestliže šlo o postup nesprávný (uvažováno z hlediska zachování postupu soudu určeného zákonem nebo dalšími obecně závaznými právními předpisy) a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení a nikoliv také při rozhodování (srov. též rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněná pod čísly 27/1998 a

49/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek - dále též jen „R 27/1998“ a „R 49/1998“).

Nejvyšší soud též ve svých rozhodnutích opakovaně vysvětlil, že hodnotící úsudek projevený v rozhodnutí (zde závěr odvolacího soudu o tom, že rozvrhové usnesení má požadované náležitosti) není nesprávným postupem soudu „v průběhu řízení“ (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu uveřejněného pod číslem 37/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek - dále též jen „R 37/2003“).

Tento výklad přípustnosti dovolání je plně konformní i s judikaturou Ústavního soudu, podanou již k § 237 písm. f) o. s. ř. ve znění před novelou provedenou zákonem č. 238/1995 Sb. Tak v nálezu ze dne 22. 2. 1996, sp. zn. [III. ÚS 85/95](#), uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, svazku 5, části I., pod číslem 14, Ústavní soud konstatoval, že dopadá-li podle soudní praxe a právní teorie důvod přípustnosti dovolání podle § 237 písm. f) o. s. ř. jen na postup, tj. faktické úkony soudu (jeho činnost nebo nečinnost), jejichž důsledkem je odnětí možnosti účastníka jednat před soudem - účastnit se aktivně projednání věci - a (naopak) nedopadá na samotné rozhodnutí soudu, nenachází Ústavní soud v této interpretaci § 237 písm. f) o. s. ř. rozpor s ústavními zákony nebo mezinárodními smlouvami podle článku 10 Ústavy České republiky. Znovu se Ústavní soud k této tezi přihlásil i v nálezu ze dne 21. 1. 1999, sp. zn. [III. ÚS 293/98](#), uveřejněném v téže sbírce, svazku 13, části I., pod číslem 11.

Zbývá vypořádat se s námitkou dovolatelky, že odvolací soud se (nesprávně) nezabýval jejími argumenty týkajícími se akciové společnosti.

Jak je patrné ze spisu, akciová společnost přihlásila do konkursu svou nevykonatelnou pohledávku vůči úpadkyni ve výši 4 009 522,20 Kč dne 31. 1. 1997, přičemž uplatnila právo na oddělené upokojení této pohledávky z titulu zástavního práva váznoucího na nemovitostech úpadkyně. Správce konkursní podstaty pak právo na oddělené uspokojení této konkursní věřitelky popřel při přezkumném jednání konaném 14. 3. 1997, přičemž žaloba, již se akciová společnost v důsledku uvedeného popření domáhala určení existence práva na oddělené uspokojení, byla pravomocně zamítnuta. Akciová společnost pak podáním ze dne 21. 5. 1999, došlým konkursnímu soudu 24. 5. 1999, podala námitky proti konečné zprávě, poukazujíc na to, že jako oddělený věřitel dosud nebyla uspokojena, přičemž z konečné zprávy plyne, že nároky na oddělené uspokojení byly uspokojeny v průběhu konkursu. Usnesením ze dne 10. 6. 1999 pak Krajský soud v Plzni schválil konečnou zprávu, s tím, že námitky proti této zprávě, uplatněné pouze akciovou společností, neshledal důvodnými.

K dovolatelčině argumentaci Nejvyšší soud v první řadě poznamenává, že v konkursním řízení jsou jednotliví konkursní věřitelé zásadně - ve shodě s ustanoveními § 3 odst. 1 ZKV a § 91 odst. 1 o. s. ř. - v postavení samostatných společníků (s výjimkou případů, kdy mají vůči úpadci společnou pohledávku, ze které plyne jejich nerozlučné společenství), přičemž samostatný společník (jímž je v daném případě i dovolatelka) je oprávněn podat odvolání jen za sebe (shodně srov. např. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 3/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). K podání odvolání je oprávněn (tzv. subjektivní přípustnost) pouze ten účastník, v jehož poměrech rozhodnutím soudu prvního stupně nastala újma, odstranitelná tím, že odvolací soud toto rozhodnutí zruší (shodně srov. např. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2000, sp. zn. 2 Cdon 1648/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 12, ročník 2000, pod pořadovým číslem 138). Argumenty, jež dovolatelka snesla v odvolání na podporu závěru, že jiný konkursní věřitel (akciová společnost) v postavení samostatného společníka by měl být uspokojen jako oddělený věřitel (§ 28 odst. 1 ZKV), tedy - ve smyslu § 31 odst. 1 a § 32 odst. 1 ZKV - před tím, než budou poměrně uspokojeny pohledávky věřitelů první až třetí třídy, tudíž i před tím, než bude poměrně uspokojena pohledávka samotné dovolatelky, by mohly (kdyby je odvolací soud shledal opodstatněnými) postavení dovolatelky jen zhoršit (o částku, která by v důsledku takto uplatněných námitek byla vyplacena akciové společnosti jako oddělenému věřiteli, by se zmenšila částka, určená k poměrnému

uspokojení ostatních konkursních věřitelů, včetně dovolatelky). Odvolací soud tedy tím, že se těmito odvolacími argumenty nezabýval, dovolatelce žádnou procesní újmu nezpůsobil (a jejich projednáním by naopak mohl dovolatelce přivodit pouze méně příznivé postavení); odtud plyne, že řízení ani v uvedeném směru zmatečnostní vadou dle § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. postiženo není. Na tento úsudek nemá žádného vlivu ani skutečnost, že Nejvyšší soud v usnesení uveřejněném pod číslem 57/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek formuloval a odůvodnil závěr (ježž má stále za platný), podle kterého při projednání odvolání konkursního věřitele proti rozvrhovému usnesení není odvolací soud vázán rozsahem, ve kterém se odvolatel domáhá přezkoumání rozhodnutí soudu prvního stupně (§ 212 odst. 1 písm. d/ o. s. ř.).

Přípustnost dovolání tudíž neplyne ani z stanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. Tento závěr s sebou nese konečné posouzení dovolání jako nepřípustného, Nejvyšší soud je proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), podle § 243b odst. 4 a § 218 odst. 1 písm. c) o. s. ř. odmítl.

Pro úplnost lze - ve vazbě na odvolací námitky - dodat, že závěr, podle kterého přes rozdílnou dikci § 24 ZKV správce konkursní podstaty rovněž popírá pořadí pohledávky, Nejvyšší soud - vycházející z úvah formulovaných ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, uveřejněném pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek pod bodem XXXI., str. 202 (378) - učinil již mnohokrát (srov. např. opět důvody R 37/2003).